

קובץ לחג השבועות

לעמא תליתאי - ישראל שהם מזרע אברהם עמוד החסד, יצחק שנקרב על גבי המזבח הקים עמוד העבודה ויעקב עמוד האמת הקים עמוד התורה שהיא אמת.

וכל פעם שיזכור המצוה שקיים תמלא נפשו שמחה כנאמר וְצִדִּיקִים יִשְׁמְחוּ וְעַלְצוּ ... וְיִשְׁיִשׁוּ בְשִׂמְחָה תהלים סח, ד, שישישו על מה שכבר שמחו, שששים אחרי המצוה על השמחה שהיה להם בקיום המצוה.

אבל יש מציאות נוספת בה גם שמחת הגוף אינה חולפת, כאשר אוכל ושותה האדם כדי שיהיה לו כח לעבוד את ה' ולעמול בתורתו, שמחה הגוף הופכת להיות שמחה הנפש.

יכול אדם לאכול ולברך על מזונו ועדיין שמחת הגוף על שאכל לא הופכת להיות שמחת הנפש כי לא כיוון אכילתו לשם עבודת ה'.

הוא אשר מזכיר כאן לאחר שבוע אכל ושתה, לומר לך כי אכילתו היתה לשם עבודת ה' ולכן וְיִיטֵב לָבוֹ, על ידי שברך הראה כי אכילתו היתה לשם עבודת ה', לא רק ברכת המזון מצד החיוב שבזה, אלא חיבור שמחת הנפש - ברכת המזון לשמחת הגוף - האכילה שהפכה להיות שמחת הנפש להיותה לשם עבודת ה' והאכילה עצמה נהייתה למצוה.

והנה לנו מדבריו טעם נוסף לבאר שהכל מודים שבעצרת צריך גם 'לכס', לאכול ולשתות דוקא ביום זה לקדש האכילה שתהיה לשם עבודת ה' ותהיה היא עצמה מצוה ושמחת הנפש.

ויבוא העיר בלשון זכר

וַיֹּאמֶר הָבִי הַמִּטְפַּחַת אֲשֶׁר עָלָיו וְאֶחָזִי בָּהּ וְתֹאחֲזִי בָּהּ וַיָּמַד שֵׁשׁ שְׁעָרִים וַיִּשֶׁת עָלֶיהָ וַיָּבֵא הָעִיר ג' סו לשון הכתוב מוקשה מעט, הפסוק מדבר על רות והיה צריך לסיימו בלשון נקבה וְתָבֵא הָעִיר, ולא כפי שסיים וַיָּבֵא הָעִיר, בלשון נקבה. מתרץ במדרש 'מלמד שהיה מהלך עמה שלא יפגעו בה אחד מן הבחורים' ולכן רמז זאת בסיימו בלשון זכר.

מפרשי המגילה **אשכול הכופר והדנא פשרא** ועוד, מבארים באופן נוסף. נחלקו רבותינו במדרש כמה שעורים נתן לה, במסכת סנהדרין צג סו"א אמר בר קפרא שנתן לה שש שעורים ולא משקל של שש סאין והביאו רש"י על אתר.

בתרגום וברות רבה משמע שנתן לה שש סאין ממש ולפי זה נתן לה משא במשקל שבין שישים לשמונים ק"ג.

על פי הדעה שנתן לה ממש שש סאין, אומרים **האשכול הכופר והדנא פשרא** כי בא הכתוב לומר שאף על פי שמשקל זה הוא גדול מאד ומסתבר שהליכתה בגלל זה היתה איטית, ולא כך היה אלא אזרה מתניה והלכה במהירות כזכר ולכן אמר וַיָּבֵא.

הדנא פשרא מוסיף ידיעה נפלאה בזה, דרכה של אשה לשאת משא על ראשה ודרך הגבר לשאת המשא על כתפו וגבו [בהקשר זה כתב בשם הרמ"ק כי כח האיש בראשו וכח האשה במתניה, ופרעה כדי להחליש כוחם הפך הסדר והזכרים היו נושאים המשא על ראשם והנשים על מתניהן].

כאן כדי שלא ירגישו בה, השית עליה את המשא כזכר על כתפיה ולא על ראשה, ולכן אמר וַיָּבֵא הָעִיר שהיתה נראית בגלל צורת נשיאת המשא, כזכר.

אחד מצד עמוד גמילות חסדים שהיתה בהם, ביום המחרת בנה משה המזבח וזרק הדם כנגד עמוד העבודה, וביום השלישי היו מוכנים לקבל את התורה.

בירחא תליתאי - שבו נשלמו ג' העמודים, בחודש ניסן הקריבו הפסח כנגד עמוד העבודה, בחודש השלישי ניתנה התורה, ומזל החודש השלישי הוא תאומים שזה מורה על עמוד גמילות חסדים.

ההוא יומא

חג השבועות, יומא דעצרתא, זמן מתן תורתנו, ההוא יומא - יום הדין לקבל התורה.

זמן מתן תורתנו כאז כן עתה, אין זה ציון יום למאורע שאירע לפני אלפי שנים, אלא הוא היום, היום.

בפרשת ואתחנן דברים ה, כה נאמר מי יתן והיה לבבם זה להם לִירְאָה אתי וְלִשְׁמֹר אֶת פֶּל מִצְוֹתַי כָּל הַיָּמִים לְמַעַן יִיטֵב לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם לְעֹלָם.

ואומרת הגמרא במסכת ע"ז ה. תנו רבנן: מי יתן והיה לבבם זה להם - אמר להן משה לישראל: כפוי טובה בני כפוי טובה, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל: מי יתן והיה לבבם זה להם, היה להם לומר: תן אתה.

אילו היו אומרים 'תן אתה', היו זוכים לכך, ומשלא אמרו והוחמצה ההזדמנות והשעה, הפסידו להם ולכל הדורות אחריהם הפסד ללא מידה.

לכל אחד ואחד מאיתנו יש רגעים של התעלות, של התרוממות רוח, ניצוצ קטן המגיע אלינו ממרומים, זה הרגע לתפוס את הניצוץ, את ההתעוררות, את ההתעלות הרגעית להתרומם, להתעלות להתנווץ ולהביא ברכה עליך ועל כל הדורות הבאים אחריו.

רגע זה יכול להיות כל יום ובכל רגע וצריך לתת את הדעת לא להפסיד אותו, והרגע הזה מסוגל יותר להיות בזמן מתן תורתנו, בחג השבועות ובודאי שלא יעלה על הדעת לא לתפוס את הרגע הזה והשעה הזו במיוחד ביום הזה.

רבי חיים זייטשיק זצ"ל אור חדש ואתחנן מאמר החמיצו ואחריו את השעה מתאר את המציאות הנפלאה בעט סופר ובלשון נעימה, וזה מלשונו: לא בכל עת פתוחים חלונות הרקיע, לא בכל שעה מושיטים יד מן השמים, לא כל דור ראוי ומוכשר לקבל אור עליון, ולא בכל פעם אור השכינה מבריק ונוצץ, ורק מי שחכם ומבין, יודע לנצל את הרגע המאושר ההוא, אוחז בו ואינו מרפה הימנו, רק החכם לבדו יודע איך להתעשר ולהצליח.

לפעמים נפתחים החלונות לרווחה והקב"ה מוריד שפע רב של קדושה ואורה, ולפעמים רק מציץ מן החרכים, יורדות רק הברקות קטנות, מהסדקים מבליחים רק כמה ניצוצות המתגלים ומתכסים וחוזר חלילה, כמו הברקים שמבריקים ובפסקים וחוזרים ומתכסים, ומי שאינו ער ואינו מוכן לקבל את האור, הרי הוא מפסיד את ההזדמנות, ההברקות חולפות-עוברות מעל פניו ואחרי זה הוא מתחרט, הוא רודף אחרי ההברקות וההופעות הללו אך אין הם נמצאים בטווח השגתו יותר, הוא תר אחרי אותו אור נפלא אבל הוא נתכסה ממנו ונעלם.

אמרו בגמרא במסכת פסחים סח: רב יוסף ביומא דעצרתא אמר, עבדי לי עגלא תילתא, אמר אי לאו ההוא יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא.

ופירש"י - אי לאו ההוא יומא שלמדתי תורה ונתרוממתי הרי אנשים הרבה בשוק ששמן יוסף ומה ביני לביןם.

אילו היה רב יוסף מתרשל, מזניח ומחמיץ אותה השעה ואותו הרגע ולא היה מנצל את ההזדמנות שניתנה לו להתרוממות, כי אז לא היתה זו אצלו בגדר של אבידה של שעה אחת, אלא אבידת נפשו לכל אורך חייו, כי רק מכוחה של שעה זו הוא נתרומם, רק אז התפתחה אצלו כל עלייתו לדרגה של רב יוסף, כי באותה שעה שהשכינה נתגלתה אליו ובישרה לו את בשורת ההתרוממות, נחתמה הצלחתו לכל ימי חייו.

תנופת ההתרוממות של האדם מקורה ברגע אחד וממנו מתהווה כל גורל העתיד. הרגע אינו רגע אלא הברקה, וההברקה היא פתח לשער העליה, כאשר מתרוממים לרגע פירוש הדבר יצירה, וכאשר יש יצירה יש לידה, ומלידה מתפתחת כל ההווה, ובאותה המידה, הפסד של רגע - הפסד כל החיים הוא. עד כאן מתוך דבריו.

חג השבועות זמן מתן תורתנו ביום בו מתעוררים אותם ההשפעות כביום שניתנה תורה, זו ההזדמנות לתפוס את הרגע, את השעה המרוממת, לאחוז בה ולנצל את ההזדמנות הניתנת וכך להצליח כל הימים.

דברי ישרים

פרשת השבוע לצעירי העאן

גליון ת"נ 450

ערוך ע"י ישראל שלום דבורץ
בהוצאת מכון דברי יושר

חג השבועות תשפ"ה

במה בפריחה

תמצית דברי הפרשה
בשילוב פירושים ודרושים

ילדים יקרים וחביבים!

בכל יום ויום נתן לזכות לקבלת התורה, וכך אכן אמרו חז"ל שבכל יום ויום יהיו דברי התורה בעינינו כחדשים, כאלו היום קבלנוה מהר סיני.

אך יש יום אחד בשנה שהוא נקרא

זמן מתן תורתנו - חג השבועות שבו נתנה תורה לישראל במדבר סיני.

אין קיומו של החג בזמנינו - זכר לאותו מעמד עצום שבו ירד השם יתברך על הר סיני, אין חגיגתו של החג כזכר לאותם נסים ונפלאות ומראות האמת שנראו לכלנו בהר סיני.

יום זה, אמר רבי איסור זלמן מלצר זצ"ל בשם הנצי"ב מואלוזין זצ"ל, שרבינו נסים כתב שיום זה הוא יום דין בשמים, כמו שראש השנה הוא יום דין לכל עניני העולם הזה, בגלל שביום זה נברא אדם הראשון, כך חג השבועות שבו נתנה תורה לכל ישראל, הוא יום הדין לענין קבלת התורה של כל אחד ואחד, וביום זה נקצב לכל אחד ואחד לאיזו דרגה יגיע בעסק התורה.

וכיצד אכן נזכה שיקצבו לנו דרגה גבוהה בלמוד התורה?

על כך אמרו חז"ל שהדבר תלוי אך ורק בנו, במי שרוצה ללמד, במי שרוצה לגדול בתורה, התורה מנחת בקרן זוית [פנה], אין עליה שמירה, אלא כל הרוצה - יבוא ויטל, לא צריכים להתאמץ רבות, רק צריך לרצות ולבוא לקחת. ואם אכן נרצה ונבוא לקחת, בבית דין של מעלה יקצבו לנו דרגה בתורה, בדיקת כפי שנרצה ובדיקת כפי שניטול.

מפרסמת אמרה חריפה בשם הרבי מקוצק זצ"ל המסביר מדוע נקרא חג השבועות בשם 'זמן מתן תורה' ולא בשם 'זמן קבלת התורה', כי התורה נתנת על ידי הקדוש ברוך הוא, אבל לא כל אחד זוכה לקבל, אלא אם הוא הכין את עצמו לכך.

הבה ונקבל עלינו את התורה כמו במעמד הר סיני, שבה זכו כלל ישראל לומר 'נעשה ונשמע', ועל ידי ההסכמה לקבל את התורה באמירה זו, זכו ישראל שהתורה לא תמוש מפיהם ומפי זרעם לעולם.

גם אנו היום במעמד הר סיני הפרטי שלנו, כל אחד ואחד יקבל על עצמו את התורה בדרך של 'נעשה ונשמע',

להיות מוכנים ולהסכים לכל מה שה' דורש וידרש מאתנו, וכאשר משתעבדים בצורה כזו למלך, זוכים לכל טוב משולחנו של מלך - שלחנה של תורה.

מנהגים רבים נוהגים בחג זה,

כשהמשותף בין כל המנהגים הוא הקשר למתיקות וחביבות התורה.

נהגו לאכול מאכלי חלב, על שם הכתוב דבש וחלב תחת לשונך - שהתורה נמשלה אליהם (וטעמים נוספים נאמרו בדבר ומודפסים באריכות בקנטרס טעמי ישר), לשטח עשבים בבית הכנסת ובבתים זכר לשמחת מתן תורה שהיו שם עשבים סביב הר סיני ולקשט את בית הכנסת ואת הבתים בענפי עצים לזכר שבעצרת - חג השבועות נדונים על פרות האילן.

המנהג המפרסם ביותר, להיות ערים כל הלילה ולעסק בתורה, להראות כמה חביבה לנו התורה עד שאנו מוכנים לוותר על שינת הלילה כדי לעסוק בה.

ולתקן על ידי זה מה שארע בליל מתן תורה בהר סיני שיישראל ישנו שנה ערבה ומשה היה צריך לעוררם לבוא לקבל התורה.

המשנה ברורה כותב בשם שלחן ערוך של האריז"ל, "שכל מי שבלילה לא ישן כלל ועקר, והיה עוסק בתורה מבטח לו שישלם שנתו ולא יאבד לו שום נזק".

ופשוט וברור שמי שרוצה לקיים סגולה זו, חייב לקימה כפשוטה, ולא לבטל אפילו רגע אחד מהלילה בדברים שאינם של תורה, כי כבר נאמר שההולך בטל הרי הוא כישן - והסגולה הזו מתקיימת רק כשלא ישנים.

אך ילדים יקרים עליכם לזכר, סגולה זו שכתבה האריז"ל, מיעדת למי שיכול ובריא לכך, אבל מי שהוא צעיר לימים ואם לא ישן יכול להגרם לו נזק, או שאינו יכול ללמד כראוי בגלל עיפותו, אזי אסור לו להיות ער "כל הלילה" אך ורק כדי להשאיר ער.

והחכם עיניו בראשו, ושומע בקול אביו ואמו, ומבטח לו אריכות ימים בקיום מצוה זו!

בְּמִגְדָּנוֹת לְשִׁלְחַן הַחַג

לְמַה נִּכְתְּבָה מִגְלַת רוּת

לזכרים עמונים ומואבים אסור לבוא בקהל השם, אבל נשים עמוניות ומואביות מתרות להתחתן אחר שהתגירו עם אנשים מעם ישראל ובניהם פשרים לבוא בקהל השם.

לא רצה דואג לקבל את הדברים, אבל שאול שלח לברר בבית דינו של שמואל את ההלכה וכך נמסר מביית הדין של שמואל הנביא: בתורה נאמר לא יבוא עמוני ומואבי בקהל השם - עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית.

רק הזכרים אסורים לבוא בקהל, אבל הנשים כן. ונתנה התורה טעם לדבר, כי כאשר עם ישראל יצא ממצרים לא קדמום העמונים והמואבים בלחם ומים וזה מראה על מדוניהם הגרועות שאינם גומלי חסדים, ועל כן אינם ראויים לבוא בקהל השם.

טענה זו נאמרה רק על הזכרים, שהיו אמונים לנהג בגמילות חסדים ולצאת ולקדם את ישראל בלחם ובמים.

אבל אל הנשים אין תביעה שיעשו כן, כי אין דרפה של אשה לצאת החוצה כדי לקדם בלחם ומים, שהרי 'כל כבודה - בת מלך פנימה'.

מפני זה לא נאסרו העמוניות והמואביות להתגיר ולבוא בקהל השם.

ידע שמואל הנביא כי עתיד דוד למלך על ישראל, וכדי שלא יהיה בעתיד לאנשים פתחון פה לקום ולערער על יחוסו של דוד המלך ולפסלו, עמד שמואל וכתב את "מגלת רות".

במגלה מפרט יחוסו של דוד המלך, והשתלשלות התגירותה של רות המואבית ונישואיה לבעז.

ומדוע האריך שמואל הנביא בכתיבת המגלה בתאור פרטים כה רבים? הרי אם המטרה היא רק לכתב על יחוסו של דוד, יכל לקצר ולכתב רק את עקר הדברים הנצרכים לידיעה זו?

ועונים על זה חז"ל שבנוסף לסבת יחוסו של דוד נכתבה המגלה להודיע לנו כמה גדול השכר שהשם נותן לגומלי חסדים וללמדנו גדל השגחת השם על כל יצוריו, אשר משיב לאדם כפועלו וכפרי מעליו.

מצד אחד מתאר מה שארע לאלימלך אשר היה איש צדיק וגדול ויצא מארץ ישראל לחוץ לארץ כדי להמנע מלפרנס עניים ונענש שאבד את ממונו ובניו על אף שכונתו היתה לטובה.

ומהצד הנגדי, רות אשר בחרה לגמל חסד עם חמותה, בחרה בחיי עני על פני חיי עשר וכבוד בארמון אביה מלך מואב כדי לחסות בצל השכינה, זכתה ויצא ממנה דוד ומלכותו.

לסיים נסגר מעגל נוסף, במגלה נקרא על אחותה של רות - ערפה, אשר חזרה בה באמצע הדרך ושבה למואב. אחותה, רות זכתה ויצא ממנה דוד, ערפה אשר לא זכתה יצא ממנה גלית הפלישתית שידוד הנער, נאחו בשם השם.

בחג השבועות קוראים את מגלת רות, טעמים רבים נאמרו בזה [ומודפסים בקנטרס טעמי ישר] במאמר תלמודו מדוע נכתבה המגלה ומי הנביא שכתבה.

בעת מלכותו של שאול המלך, הוא המלך הראשון של עם ישראל, קמו הפלשתים להלחם בישראל.

הם העמידו איש גבור ושמו "גלית", אשר הכריז אל מחנה ישראל, שישלחו גבור שילחם נגדו, והגבור שינצח את עמיתו יכריע את המערכה והצד המפסיד יכנע.

בכל מחנה ישראל לא נמצא איש אשר היה מוכן להלחם מול גלית הפלישתית.

כעבור ארבעים יום שמע על כך דוד, קנא קנאת השם, ויצא להלחם בגלית.

הקדוש ברוך הוא נסך עליו רוח גבורה ממרום ובלי כלי מלחמה הרג דוד את גלית עם אבן שקלע אל מצחו. על ידי דוד הצעיר היתה תשועה גדולה לישראל מאת השם אשר נתן לדוד את היכלת להרוג את גלית הענק.

כאשר ראה שאול המלך את דוד אוזח בידו את ראשו הערוף של גלית, הבין כי אין הנער העומד לפניו ככל הנערים הוא, אלא נועד הוא לגדולות.

פונה המלך לשריו ומתענין: בן מי זה הנער?

זו לא ההיכרות הראשונה של שאול עם הנער דוד, היטב הכיר המלך את הנער אשר היה בא אליו לנגן בעת אשר היתה שורה בקללת השם, רוח רעה על שאול.

אך בראות שאול כעת את מעשה גבורתו של דוד אשר הצליח בזה בסיעתא דשמיא בנס גלוי, החל לברר מה הוא יחוסו המדיק של הנער, לא רק מי הם הוריו, אלא מה שרש יחוסו לדורי דורות.

אמר: אם בא דוד ממשפחת פרץ בנו של יהודה בן יעקב אבינו, הרי הוא ראוי למלוכה, ואם בא דוד ממשפחת זרח אחיו התאום של פרץ, הרי הוא ראוי להיות שופט.

אחד מיועצי המלך היה 'דואג האדומי', גאון עצום בתורה היה האיש, אך הוא היה לקוי במדות רעות, וטבעו של איש רע שאינו מסגל לראות בטובתו של אחר ובמיוחד אינו יכול לראות בטובת הטובים והצדיקים.

כאשר שמע דואג את דברי שאול המלך, קפץ ואמר: עד שאתה בודק אחרי דוד אם הוא ראוי למלוכה או לשופט, בדק אחריו אם בכלל הוא מתר לבוא בקהל השם, להיות חלק מעם ישראל.

נער זה הוא מבני בניה של רות המואבית, ובתורה כתוב לא יבוא עמוני ומואבי בקהל השם גם דור עשירי לא יבוא להם בקהל השם עד עולם. על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים.

אין למלך מה לדון אחרי הנער הזה, הוא כלל לא ראוי להיות חלק מעם ישראל.

שמע שר הצבא של שאול - אבנר בן נר את הדברים וענה כנגדו: שמעתי מפיו של שמואל הנביא הלכה שקבלה משה רבנו מסיני ועברה מדור לדור, שרק

פֶּעַמִּי וְשֵׁר

לעילוי נשמת
אאמו"ר הגאון רבי דב בן רבי זלמן זצ"ל זללה"ה
נלב"ע כב שבט תשפ"ד
אמי מורתי הצדקנית מרת שיינא בת הרב ישראל שלום ע"ה
נלב"ע יד סיון תשע"א

לתרומות והנצחות, הערות והארות
ולכל ענייני הקונטרס
וגליונות דברי יושר ודברי ישרים
בטל. 052-7183642

רבי אליהו הכהן האיתמרי זיע"א

המפורסם כבעל ה'שבט מוסר',

חיבר ספרים הרבה

ובהם דרשות ועיטורים עצומים ונפלאים בכל חלקי התורה.

בספרו 'עיני העדה' על מגילת רות

כתב שבעים טעמים לקריאת מגילת רות בחג השבועות,

בטעמים הללו יש לימוד גדול ותוספת לקח,

הן במוסר ודרכי עבודת השם

והן בדרשות ועיטורים בפירוש פסוקים ועניינים במגילת רות,

והעתקתים כאן כמעט כלשונו.

לתוספת טעם,

הוספתי בקצה הקובץ טעמים מלוקטים למנהג ישראל תורה הוא,

באכילת מאכלי חלב ביום זמן מתן תורתנו.

לקטתי אחרי הקוצרים לכבוד ה' ולתורתו

הקט' באלפי ישראל שלו' דבורץ

ערב זמן מתן תורתנו ה'תשע"ו

ועוד זאת זכיתי לנפשי

לתקן ולדקדק בטעמי קריאת המגילה

ולהוסיף טעמים נפלאים למנהג אכילת מאכלי חלב

יום א' דשלת ימי הגבלה ה' תשע"ז

מהדורה מנוקדת ומשופרת סיון ה' תשפ"ה

אין התורה מתקיימת אלא במי שאינו הולך אחר

תענוגי המאכלים

א. על פי דברי הילקוט שמעוני (רות פ"א רמז תקצו) וזה לשון הילקוט: מה ענין רות אצל עצרת שנקראת בעצרת אצל מתן תורה, ללמדך שלא נתנה תורה אלא על ידי יסורין ועני וגו'. וכתב על זה בספר עיני העדה, ולעניות דעתי נראה טעם קרוב לזה ללמדך שאין התורה מתקיימת כי אם במי שמשלים עצמו בבהמה שלא להלך אחר תענוגי המאכלים, ועצרת זמן קציר שעורים שהם מאכל בהמה. והבט וראה, רות שבאה לקבל על תורה ומצות בעצרת זמן מתן תורה, והיא זמן קציר שעורים ומצאה ידה שיצא ממנה שלמה, שעשה אנשים לתורה.

התר היציאה לחו"ל רק כדי ללמוד תורה ולשא אשה

ב. לרמז שאין אדם יכול לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ, כשם שיצא אלימלך כי אם דוקא ללמד תורה וישא אשה.

התורה מתקיימת על הדין

ג. נקראת רות בעצרת זמן מתן תורה, לפי שכתוב בו ויהי בימי שפט השפטים, דור ששפטו את שופטיהם, והרעיבם הקדוש ברוך הוא מתורה, כמו שדרשו חז"ל, ללמדך שהתורה מתקיימת על הדין שהתורה דינים לפנייה ודינים לאחריה ובשאינו דין אין תורה.

הפורש מן התורה מיד מת

ד. שיראה האדם בחוש עינו שפשים שהפורש מארץ ישראל, דכתיב בה למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה, מיד מת, כאליםלך שיצא מארץ ישראל ומת הוא ובניו. כך הפורש מן התורה דכתיב בה כי הוא חייך וארך ימיו מיד מת, ולמען תהיה לזכרון לאדם, נקראת רות במתן תורה.

תורה מתקיימת במי שמשלים עצמו כדוד

ה. לומר, אם אדם משלים עצמו כדוד שיצא מרות, שלא נתן שנה בעיניו כי אם שיתין נשמי כשינת הסוס, תורה מתקיימת בו, ואם לאו לא. ועוד כדוד שהיה משפיל עצמו אף על פי שהיה מלך לילך אצל מי שידוע ולא היה מכריחו לבא אצלו.

תורה עם גמ"ח

ו. מגלת רות אין בה לא אסור ולא התר לא טמאה ולא טהרה. ולמה נכתבה להודיע כוחם של גומלי חסדים, לכן נקראת רות שהוא גמילות חסד במתן תורה לומר שכל תורה שאין עמה גמילות חסד אינה תורה כמאמר חז"ל.

תורה עם גמ"ח (ב)

ז. עוד טעם על זה הדרך, כיון שרות גמ"ח והתורה תחלתה גמ"ח וסופה גמ"ח כמאמר חז"ל, לכן נקראת רות שהיא גמ"ח במתן תורה שהתורה תחלתה וסופה גמ"ח.

התורה מכפרת

ח. ללמדך, מה התורה מכפרת לאדם כפיתוב מרפא לשון עץ חיים, כך הגר מוחלין לו כל עונותיו וכוונות דמי.

מטרת ביאת המשיח להשגת התורה

ט. מרות יצא מלך המשיח לכן נקראת במתן תורה, לומר שביאתו אינו להשגת שלמות הגופניות, כי אם להשגת התורה סודותיה וסתריו כל אחד כפי מדרגתו שעסק בה, כדברי חז"ל על פסוק ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, שהן אמת שהמים מכסים את הים באפן שיהיה, אמנם הבורות שבקרקעית הים מתמלאים כפי שעור עמקם אם רב ואם מעט.

[כך יזכה כל אחד לעתיד לבוא לחכמה לפי מה שהעמיק בתורה קדם לכן].

העוסק בתורה זוכה למלוכה

י. מרות יצאו מלכים, וכל העוסק בתורה זוכה למלוכה דכתיב בי [בתורה] מלכים ימלכו (משלי ח, טו).

שלא יהיה פתחון פה לאמות

יא. נקראת רות במתן תורה, שעם זה אין פתחון פה לאומות העולם לומר כיון שלא קבלנו התורה מתחלתה אין עוד לנו רשות לקבלה, הרי רות שבאת ולכן נקראת במתן תורה להכריז על זה.

העוזב את השררה זוכה לכתר תורה

יב. לרמז כל העוזב השררה כרות, שהיתה בת מלכים, כמאמר חז"ל בת בטה של עגלון מלך מואב היתה וכו' ועם כל זה לא חשקה בכל זה, ונתגיירה, אז יזכה לכתר תורה וכפי שדרשו רז"ל כך היא דרפה של תורה ... ועל הארץ תישן.

בקיאות הגרים בתורה

יג. נקראת רות במתן תורה, לומר מה שקשים גרים לישראל כספחת בעבור שהם בקיאים במה שנתן במתן תורה שהם דקדוקי המצוות יותר מישראל כמאמר חז"ל.

הגאולה בזכות התורה

כא. מרות יצא מלך המשיח ולכך נקראת במתן תורה לומר אין ישראל נגאלים כי אם על ידי התורה שפראות התורה שעתידה שתשכח מישראל כמאמר חז"ל היא עצמה מבקשת וצועקת לפני הקב"ה על גאלתם כדי לחזר לאיתנה כבתחלה.

אין שום סבה לפטור עצמו מהתורה

כב. לומר אין אדם רשאי לפטור עצמו מן התורה לא משום עני ולא משום דחק ולא משום טלטול ולא משום שום צער בעולם שהרי רות הגיע לה כל אלו ולא הניחה מלבא לקבל עליה התורה.

שלא לעזב את התורה

כג. נקראת מגלת רות שנתגירה, בעצרת שהוא מתן תורה, לרמז לכל אחד מישראל שאם הגויים באים ומתדבקים בתורה, בהיותה תורת אמת, לפי שהפירו בהבליהם כי המה מעשה תענוגים ועל כן עזבו, אם כן איך אתה יכול לעזבה בהיותך מכיר אמתותה.

לקיים כל חלקי התורה כל חייו

כד. התורה משלשת, תורה נביאים וכתובים, ורות ילדה לה לתשעה חידשים שהם חידשים משלשים והשלימתם שלא נחסר מהם יום אחד, שהיו מנין הריו", כדי שלא יאמרו שמקדם שנשא בעז יום או יומים נתעברה מאחר, כמו שפרשו חז"ל הענין בארך.

לכך נקראת במתן תורה לומר שהתורה שהיא משלשת צריך לקיימה בלי חסר כלל שלא לעזבה להיות חסר ממנה אפלו יום א' מחייו.

מעלת התורה תכר כשיבא מלך המשיח

כה. התורה נתנה בסיון שהוא מזל תאומים, לכן נקראת רות במתן תורה - שיצא ממנה מלך המשיח שמגיע מתאומים פרץ וזרח.

לומר אין מעלת התורה נכרת אלא עד שיבא מי שאמו ילדה תאומים שהוא המלך המשיח ויעשה נקמה בעמלק שיבא מעשו שיצא תאומים עם יעקב ואז נכרת כוחה ומעלתה של תורה.

גם אם לא למד בילדותו ילמד בזקנותו

כו. נקראת רות בעצרת זמן מתן תורה, לומר שאעפ"י שאדם לא למד בילדותו ונתגדל עד כמה שנים בהבלי העולם, עם כל זה יחזר לתורה ויתעלה עמה, שהרי רות בת ארבעים שנה היתה בבואה לתורה כמאמר חז"ל. ואפשר שמכאן למד רבי עקיבא וחזר לתורה לסוף ארבעים שנה, כמאמר חז"ל שארבעים שנה היה עם הארץ.

השגת התורה בלמוד בהצנע

יד. לרמז שאין התורה משגת לאדם כי אם בלומדה בהצנע כמו שדרשו רז"ל על הפסוק חמוקי ירכיך מה ירח בסתר אף דברי תורה בסתר וכו'.

כמו רות שעלתה בידה מה שעלתה בעביר צניעותה כמו שדרשו רז"ל על פסוק ותלך ותבא וכו' שספר מצניעותה שהיתה הולכת וחוזרת עד שמצאה בני אדם הגונים להלך עמהם.

לנהג כבוד זה בזה

טו. לרמז שהעוסק בתורה יתנהג עם חברו לבקש לו אופנים שימצא מנוח כדי שיוכל לעסוק בתורה, ואל יתקנא לומר אפשר שיתחכם ממני ויכבדוהו יותר.

הבט וראה בנעמי שהשתדלה למצוא מנוח לרות ולא נתקנאה, אעפ"י שהיתה כלתה וכפי הנראה היה לה באותו הזמן העדר כבוד, ועם כל זה לא חששה על זאת ולא שמה על לב, ובשכר זאת אדרבא - הגיע לה מהכבוד והמעלה ונתעשרה.

נשמות הגרים היו במתן תורה

טז. נקראת רות במתן תורה לומר שמזל הגרים היו בסיני כשם שהיו כל נשמותיהם של ישראל כמאמר חז"ל.

זוכים בתורה בגלל אחדות

יז. לומר אין אדם זוכה לתורה כי אם באחדות כרות דבקה בו, ובסיני קבלו התורה על סבת האחדות כמו שדרשו רז"ל על הפסוק ויחן שם ישראל נגד ההר.

תחלה יסורין - לסוף שלווה

יח. לרמז התורה תחלה יסורין וסופה שלווה, כרות שבתחלה נתיסרה ובסופה היתה אמה של מלכות.

מתן תורה - חתן וכלה

יט. ענין ברכת חתנים בעשרה, למדו חז"ל מכאן דכתיב ויקח בעז עשרה אנשים, ומתן תורה רמז לחתן וכלה כנודע לכך נקראת רות במתן תורה.

ליחד תורה שבכתב עם תושב"ע

כ. תורה שבכתב נקראת תור ותורה שבעל פה נקראת תורה כדאיתא בזהר חדש (קול התור נשמע בארצנו), וכיון ש'רות' הם אותיות תור, נקראת במתן תורה לרמז שצריך ליחד תורה שבכתב עם תורה שבעל פה וזה בלא זה אי אפשר.

אָפּשָׁר לַחֲזֹר לַתּוֹרָה (א)

כו. לַרְמֵז שְׁאֵעָפִי שֶׁפִּרַּשׁ הָאָדָם מִן הַתּוֹרָה וּבִטֵּל כָּל מִצְוֹת הַכְּתוּבֹת בָּהּ, כְּשֶׁהוּא חוֹזֵר אֵלֶיהָ כְּנֹלֵד עֲכָשׁוּ דְמִי, כְּמוֹ רוֹת שֶׁהִיָּתָה מֵאוֹמוֹת הָעוֹלָם שֶׁעֲזָבוּ הַתּוֹרָה שְׁלֵא רָצוּ לִקְבֹּלָהּ וְעָבְרוּ עַל כָּל מָה שֶׁכָּתוּב בָּהּ, וְכִשְׁחֲזָרָה הִיָּתָה כְּאֵלוֹ נֹלְדָה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, וְכָל שָׂכֵן יִשְׂרָאֵל שֶׁלִּנְחֻלַּת אָבוֹתָיו חֲזָר.

אָפּשָׁר לַחֲזֹר לַתּוֹרָה (ב)

כח. נִקְרָאת רוֹת בְּמִתֵּן תּוֹרָה, לוֹמֵר שְׁאֵעָפִי שֶׁחֲטָא אָדָם עַד שֶׁאֲמָרוּ עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם שׁוּבוּ בָּנִים שׁוֹבְבִים חוּץ מִפְּלוּנִי כְּמֵאֲמַר חֲז"ל עַל אֱלִישֶׁע - אַחֲרַי, עִם כָּל זֶה יָשׁוּב לַתּוֹרָה וְאֵל פֶּרֶשׁ מִמֶּנָּה.

מִשׁוּם שֶׁבִּשְׁבוּבוֹ, הִרְבֵּה פְתָחִים לְמָקוֹם לַעֲשׂוֹת אוֹפְנִים לִקְבֹּלוֹ כְּרוֹת שֶׁהִיא מוֹאָבִית, וְהַקֵּב"ה אָמַר לֹא יָבֹא עֲמוּנִי וּמוֹאָבִי בִקְהֵל ה', וְעִם כָּל זֶה נִמְצָא פֶתַח לְבָא, כְּדוֹרְשֵׁם עֲמוּנִי וְלֹא עֲמוּנִית מוֹאָבִי וְלֹא מוֹאָבִית, וְכֵמוֹ שֶׁפִּרַּשׁ הַחֲסִיד בַּעַל לוחות הַבְּרִית עַל מֵאֲמַר חֲז"ל כָּל מָה שִׁיאֲמַר בַּעַל הַבֵּית עֲשֵׂה חוּץ מִצָּא, כְּלוּמַר - בַּעַל הַבֵּית שֶׁהוּא הַקֵּב"ה, כָּל מָה שִׁיאֲמַר מִמִּצְוֹתָיו עֲשֵׂה, חוּץ מֵאֵם אָמַר לָךְ צֵא, שְׁאִינִי מִקְבֹּלְךָ בְּתִשְׁבוּבָה, כְּמוֹ שֶׁאֲמַר לְאֱלִישֶׁע - אַחֲרַי, שׁוּבוּ בָּנִים שׁוֹבְבִים חוּץ מֵאֱלִישֶׁע שִׂידַע בְּכַבּוּדִי וּמִרְדִּי, אֵל תִּשְׁמַע לָזֶה וְעִם כָּל זֶה חֲזָר בֶּן, כִּי הִרְבֵּה פְתָחִים לוֹ לִקְבֹּלָהּ.

כְּשִׁישׁ רַחֲמִים עַל צוֹאָרוֹ יִקְדִּים לְלַמֵּד תּוֹרָה

כט. חֲז"ל דָּנִים אִם יַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וְאִח"כ יִשָּׂא אִשָּׁה אוֹ קֶדֶם יִשָּׂא אִשָּׁה וְאִח"כ יַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, וְהַמִּסְקָנָא הָא לֹן וְהָא לְהוֹ, בְּבָבֶל שֶׁהָיוּ מִנִּיחִים נְשׁוּתֵיהֶם וְלֹא הָיָה לְתַלְמִיד חֶקֶם רַחֲמִים בְּצוֹאָרוֹ, יִשָּׂא אִשָּׁה תַּחֲלָה וְאִח"כ יִלְמַד.

בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא הָיוּ מִנִּיחִים נְשׁוּתֵיהֶם וְיוֹצְאִים, וְעַל כֵּן יֵשׁ רַחֲמִים בְּצוֹאָרוֹ, יִלְמַד תַּחֲלָה וְאִח"כ יִשָּׂא אִשָּׁה.

לְכֵן נִקְרָאת רוֹת בְּמִתֵּן תּוֹרָה שֶׁבַעֲזָ נִשָּׂא אֶת רוֹת לַעֲת זִקְנוֹתוֹ אַחֲרַי מִיתַת אִשְׁתּוֹ וְבֹא הֶרְמֵז שִׁישׁ זְמַן שִׁיאֲחֹר הָאָדָם וְיִזְקִין עַד שֶׁיִּלְמַד תּוֹרָה וְאַחֲרַי כֵּן יִשָּׂא אִשָּׁה, וְאִמְתִּי - כְּשֶׁרַחֲמִים בְּצוֹאָרוֹ.

לְהַעֲמִיד תַּלְמִידִים גַּם בְּזִקְנוֹתוֹ

ל. כְּפִי שֶׁדָּרְשׁוּ חֲז"ל הוֹלִיד אָדָם בָּנִים בְּיִלְדוּתוֹ יוֹלִיד בְּזִקְנוֹתוֹ שֶׁאִינוֹ יוֹדֵעַ אִיזָה מֵהֶם יִכְשֹׁר וְכֵן אִם הָעֵמִיד תַּלְמִידִים בְּיִלְדוּתוֹ יַעֲמִיד בְּזִקְנוֹתוֹ.

לְכֵן נִקְרָאת רוֹת בְּמִתֵּן תּוֹרָה, שֶׁנִּשְׁאַף בַּעַז בְּזִקְנוֹתוֹ וְחֲזָר וְהוֹלִיד וּמֵת מִיָּד כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חֲז"ל, וְזֶה דוֹקָא נִשְׁאָר לוֹ וְנִתְפָּשֵׁט מִמֶּנּוּ הִזְרַע, כִּי אוֹתָם שֶׁהוֹלִיד בְּיִלְדוּתוֹ לֹא הִצְלִיחוּ.

כֵּן צָרִיךְ לְהִתְנַהֵג בְּבִנְיַי הַנֶּפֶשׁ שֶׁהֵם תַּלְמִידִים שְׁאֵם הָעֵמִיד תַּלְמִידִים בְּיִלְדוּתוֹ יִחְזֹר וְיַעֲמִיד בְּזִקְנוֹתוֹ, דְּמִי יוֹדֵעַ אִיזָה מֵהֶם יִכְשֹׁר לִפְנֵי הָאֱלֹהִים.

לְהַפְצִיר שִׁילְמִדוּהוּ

לא. נִקְרָאת רוֹת בְּמִתֵּן תּוֹרָה, לוֹמֵר שֶׁכְּדִי לְהַשִּׁיג הַתּוֹרָה צָרִיךְ הָאָדָם לְטוֹחַ וְלְהַפְצִיר הִרְבֵּה עִם רַבּוֹתָיו שִׁילְמִדוּהוּ, כְּמוֹ רוֹת שֶׁהַפְצִירָה עִם נַעֲמִי עַד בּוֹשׁ כְּדוּר"ל, וּבְהַפְצִירָתָהּ הִשִּׁיגָה אַרְחוֹת חַיִּים שֶׁקִּבְּלָה עִמָּה וְנִתְגַּיְרָה וְזִכְתָּה לַתּוֹרָה.

לְהַעֲלוֹת זִכְרוֹן זְכוֹת יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי ה'

לב. נִקְרָאת רוֹת בְּמִתֵּן תּוֹרָה, לַעֲלוֹת לְזַכְרוֹן לִפְנֵי ה' זְכוֹתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבְּלוּ תּוֹרָה בְּהַכִּיכָם כִּי הִיא תּוֹרַת אֱמֶת וְהוֹדוּ עַל הָאֱמֶת, וְלֹא עֲשֵׂה כֵן שׁוּם אִמָּה וְלִשׁוֹן שֶׁבַעֲטוֹ בְּאֵמֶת, אֵעָפִי שֶׁהָיוּ מַכִּירִין שֶׁמָּה שֶׁהָיוּ בִּידָם הָיָה הֶבֶל וְאִין בָּם מוֹעִיל, וְעַדוֹת יֵשׁ שֶׁהָיוּ רוֹת בְּתַּ מְלָכִים הִיָּתָה, וְעִם כָּל זֶה בְּרָאוּתָהּ הֶבֶל שֶׁהִיָּתָה בָּהּ חֲזָרָה לַתּוֹרַת אֱמֶת.

לְהַגִּית הַתּוֹרָה בְּפֶה וּבִנְעִימָה

לג. אַרְז"ל לָמָּה נִקְרָא שְׁמָה רוֹת שֶׁיִּצָּא מִמֶּנָּה דוֹד שְׁרוּהָ לִקְב"ה בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת.

לְכֵן נִקְרָאת רוֹת בְּמִתֵּן תּוֹרָה לְרִמְזָא שֶׁאִין הַתּוֹרָה מְשֻׁגָּת לְאָדָם בְּאִפְסָא שֶׁלֹּא יִשְׁכַּחְנָה כִּי אִם בְּהוֹצִיאָהּ בְּפֶה, כְּדוּר"ל כִּי חַיִּים הֵם לְמִצְאֵיהֶם (מִשְׁלֵי ד, כב) לְמוֹצִיאָם בְּפֶה, כְּדָרְךְ הָאוֹמֵר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת שְׁאִי אִפְשָׁר בְּלִי הַשְׁמַעַת קוֹל, וְעוֹד לְרִמְזָא שֶׁיִּקְרָא בְּנִעִימָה שְׁעַם זֶה לֹא יִשְׁכַּח.

הַתּוֹרָה מְרוּה

לד. רוֹת לִשׁוֹן רוֹתָהּ כְּנֹזְכַר בְּטַעַם הַקּוֹדֶם. לְכֵן נִקְרָאת בְּמִתֵּן תּוֹרָה, לְרִמְזָא - כָּל זְמַן שֶׁאָדָם עוֹסֵק בָּהּ מוֹצֵא בּוֹ טַעַם, כְּדוּר"ל עַל פְּסוּק דְּדִידָה יְרוּךְ בְּכָל עֵת (מִשְׁלֵי ה, יט) וְנִמְצָא שֶׁתַּמִּיד מְרוּה עֲצָמוֹ מְטַעֲמִים מְחַדָּשִׁים.

שֶׁלֹּא יִלְמַד לְפִרְנָסָתוֹ

לה. נִקְרָאת רוֹת בְּמִתֵּן תּוֹרָה, לְרִמְזָא לְאָדָם שֶׁלֹּא יִלְמַד עַל מְנַת שִׁיפְרָנְסוֹ אוֹתוֹ אַחֲרִים, שֶׁח"ו הַתּוֹרָה מִתְחַלֶּלֶת בָּזָה כְּמוֹ שֶׁהָאֵרִיךְ הֶרְמֵב"ם עַל זֶה, אֵלֹא יִשְׁתַּדֵּל לְאֵכָל מִגִּיעַ כְּפִיו כְּשֶׁם שֶׁעֲשֵׂתָה רוֹת שֶׁבָּאת לַתּוֹרָה וְלֹא הִטִּילָה מְזוֹנוּתֶיהָ עַל חֲמוּתָהּ שֶׁהִבִּיאָתָה אֵלֹא הִלָּכָה לְבַקֵּשׁ מְזוֹנוּתֶיהָ.

לכן לרמז על זה, נקראת רות במתן תורה, שאותיות רות הם אותיות תרו, מלשון הארץ אשר תרו אתה, ותרו חסר ע' ממספר תרע"ו אותיות שיש בקללות במדבר, לומר - העוסק בתורה מסתלק ממנו הקללות שבה, ועל ידי כך מסתלק ג"כ שליטת ע' שרים שאז ישראל עולים לתור אותם ושולטים עליהם לשוללם ולאבדם.

התורה מתקיימת במי ששרוי עם אשה

מא. דרשו חז"ל - כל השרוי בלא אשה שרוי בלא תורה וכו', וכן קים בעז, שאפילו בזקנותו לא עמד בלא אשה ונשא לרות, ואעפ"י שהיה זקן כל כך שבאותה הלילה שנשאה מת עליה כדרז"ל.

לכן נקראת רות במתן תורה שהתורה מתקיימת בהשרוי עם אשה ואפילו שהיה זקן כבעז.

אין בן דוד בא אלא א"כ חוזרים לתורה

מב. על מה אבדה הארץ על עוזבם את התורה, לכן נקראת בעצרת רות שיצא ממנה מלך המשיח לומר אין בן דוד בא אלא א"כ חוזרים לתורה ויתקנו מה שעוותו.

אל תאמר לכשאפנה אשנה

מג. כתיב ברות 'בתחלת קציר שיערים' (רות א, כב), והשעורים ממחרים להבשיל לפני החטים.

לכן נקראת רות במתן תורה, שיעלה על זכרוננו שיהיה בתלמודו בכל מה שאפשר לו למהר ולא יאמר לכשאפנה אשנה שמה לא תפנה כשעורים הללו שממחרים לצאת.

זמן הקרבת העמר

מד. נקראת רות במתן תורה בהיות כתוב שם בתחלת קציר שיערים ועצרת זמן הקרבת העמר שהוא משעורים.

[[א"ה, לא זכיתי להבין פונתו, ואולי רוצה לומר שלפני עצרת מקריבים העמר משעורים, שהרי בעצרת קרבן שתי הלחם הוא מן החטים]]

אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכנון לבו

לשמים

מה. שפינון שכתוב ברות 'קציר שיעורים', עולה בזכרוננו של אדם הקרבת העמר של שעורים.

ועם כל זה ששויו מעט, חשוב לפני המקום הקרבתו כשאר הקרבות יקרי הערך.

ומזה לומד האדם שכך היא המדה בענין התורה, אחד המרבה ואחר הממעיט ובלבד שיכנון לבו לשמים.

בזה נותן לבו ללמד כפי השגת שכלו וכדרז"ל אינו דומה מי

שלא על מנת לקבל פרס וכבוד

לו. בא לרמז שלא יכנס האדם לתורה על מנת לקבל פרס וכבוד בעולם הזה, אלא יעשה לשמה, וסוף השכר והכבוד לבא.

למד מרות שנכנסה לתורה לשמה, שהרי באתה עם נעמי ונעדרת מכבוד בעניינותה ולבסוף השיגה כבוד בעולם הזה ושכר לעולם הבא, וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק ישלם ה' פעלך בעולם הזה ותהי משכרתך שלמה (רות ב, יב) לעולם הבא.

כי ימות באהל

לו. לרמז שאין אדם עומד על דברי תורה אלא א"כ ממית עצמו עליה, כרות שאמרה לנעמי באשר תמותי אמות (רות א, י), שקבלה עליה לבא לתורה על מנת למות באיזה אפן שיהיה, כמאמר חז"ל עה"פ אדם כי ימות באהל (במדבר יט, יד).

להיות זוג לתורה

לח. אותיות רות הוא תור וקול התור נשמע בארצנו, כלומר העוסק בתורה יהיה כתור זה שאינו נותן דעתו בזוג אחר כשאר עופות כמאמר חז"ל אלא בזוג בלבד, גם הוא לא יתן דעתו לשום דבר שבעולם כי אם בתורה יזכה לכתרה של תורה.

מקים שמים וארץ, המלאכים מעידים

ונוחל שתי עולמות

לט. ר"ת עולה תר"ו, ומלוי האותיות כזה - רי"ש וא"ו תי"ו, הם תשעה אותיות, עולה תרי"ג ועוד שנים, רמז שהמקים תרי"ג מצות הפתובות בתורה גורם בקיום שנים שהם שמים וארץ, דכתיב אם לא בריתי וכו'.

ועוד רמז לשני מלאכים המלוין לאדם מעידין עליו על שקיים המצוות.

ועוד רמז, בקיום תרי"ג מצות נוחל ב' עולמות - הזה והבא, ולרמז זה נקראת רות בעצרת זמן מתן תורה.

העוסק בתורה מסתלקים ממנו הקללות

מ. כתב הרב בעל לב אריה ז"ל משם גאון, שבקללות אחרונות שבמשנה תורה יש תרע"ו אותיות.

וידוע ששליטת הקללות על ישראל ח"ו, כשאין עושים רצונו של מקום, הוא ע"י שליטת ע' שרים עליהם כי אז שולטים ח"ו.

מה שאין כן בעוסקים בתורה שמבטלים מהם שליטת ע' שרים ואדרבא ישראל באים לתור אותם ולשוללם.

בשם רות - כלולים כל שמותיו של הקב"ה

נ. נקראת רות במתן תורה, לפי שכל התורה כלה שמותיו של הקב"ה וגם התורה נדרשת במ"ט פנים טהור ומ"ט פנים טמא, ורות עם התבה עולה בגימטריא תר"ז.

שבעת שמות הקדש, שהם: אה"ה הוי"ה אלה"ם אדנ"י י"ה שד"י א"ל, עולים בגימטריא תקנ"א, הוסף עליהם מ"ט שהתורה נדרשת במ"ט פנים הרי תר"ז, מה שעולה רות עם התבה.

ולכן נקראת במתן תורה לרמז שכלה שמותיו של הקב"ה, ונדרש במ"ט פנים שהכל עולה כמספר רות עם התבה.

ויש סמך לדבר שגמר כל זה בשמה, שרות אותיות תור שתור נקרא תורה שבכתב כנזכר לעיל [בטעם כ'] מהזהר חדש.

ומה גם שממנה יצא מלך המשיח שיחזיר התורה לישראל ויקרא שמו הוי"ה כפי שדרשו רז"ל.

העוסק בתורה אוכל מעט ומתברך במעיו נא. כיון שכן היא דרכה של תורה פת במלח תאכל כדברי התנא, אפשר שיאמר האומר איך יתכן שפת לחם ומלח יספיקו לשבעו כדי שיוכל לעסוק בתורה?

להשיב על זה נקראת רות בזמן מתן תורה, לומר, הבט וראה ברות: ויצבט לה קלי ופרשו חז"ל קליל זעיר בשתי אצבעותיו, ואעפ"י כן, ותאכל ותשבע ותתר, משום שבדרכה שרתה במעיה.

גם לעוסקים בתורה ישלח הקב"ה ברכה במעיהם אף שיאכלו פת ומלח.

התרחק מהכעור ומהדומה לו

נב. נקראת רות במתן תורה, לרמז - לכל עוסק בתורה, שיתרחק מן הכעור ומהדומה לו.

למוד מבצע עם רות - ויאמר אל יודע כי באה האשה הגר, כדי שלא יחשדוהו כדי שלא יבא חלול השם על ידו.

וגם נלמד ממנו שלא לדבר בלשון מגנה שהרי אמר לרות וכה תדבקין עם נעורתי ולא אמר עם נערי, משום שגנאי לומר לאשה שתדבק בנערים.

העוסק בתורה זוכה לשלט בעליונים ובתחתונים

נג. לרמז שכל העוסק בתורה זוכה לשלט בעליונים ובתחתונים.

כמו רות אמה של מלכות שיצא ממנה שלמה כדרז"ל ותהי משכרתך שלמה (רות ב, יב), רמז לה שיצא ממנה שלמה המלך דכתיב בו וישב שלמה על כסא ה' למלך.

שלומד פרק א' בצער למי שלומד מאה פרקים שלא בצער, כך הלומד מעט משום שאינו יכול להרבות מתוך חסר השגה, חשוב כאותו שלומד הרבה מתוך רחב שכלו.

יעסק בתורה ויבטח בהשם

מו. נקראת רות במתן תורה לרמז, שיעסק האדם בתורה וישען על הא-לוקים שיזמין פרנסתו וזיווגו, הבט וראה ברות שהניחה מלכותה ודבקה בתורה והזמין לה הקב"ה פרנסתה וגם זיווג, ואף על פי שהיתה בת ארבעים שנה.

שלא לפרש מן התורה

מז. נקראת רות במתן תורה, כדי שיראה האדם מה ענש מגיע לפרש ממנה [מן התורה].

הרי אלימלך בעבור שיצא מהארץ ישראל שאוירה מחכים ואין תורה בתורה של ארץ ישראל, נענש שמת הוא ובניו ונאבד ממונו.

להתגבר ולהתחזק ללמד תורה

מח. כתוב בנעמי ורות ותלכנה שתיהם במ"ם, שהוא כנוי לזכר [ולא כתב שתיהן בלשון נקבה].

לומר שהתחזקו להלך כזכרים כדי למהר לכנס לא"י משום חביבות, נעמי להיותה ממנהרת להכנס לארץ ורות להיותה ממנהרת לכנס בתורה כמו שפרשו חז"ל.

כן צריך האדם לעשות שאעפ"י שהוא חלוש המזג כנקבה יתגבר בכחו לכנס בעסק התורה, וללמד זה לאדם נקראת רות במתן תורה.

והוא על דרך שמבאר אצלי [בעל עיני העדה חבר ספר הנקרא מדרש תלפיות] ב'מדרש תלפיות', הטעם שנתנה תורה במזל תאומים לרמז לאדם שאעפ"י שהוא חלוש המזג כתאומים עכ"ז אינו יכול לפטור עצמו מעסק התורה.

אם שמע - תשמע

מט. נקראת רות בזמן מתן תורה, לרמז לעוסק בתורה אם תשמע בישן תשמע בחדש.

ותלמד רמז זה מבצע עם רות, שבצע אחר מות אשתו לא לקח נערה שהיא דבר חדש, אלא שמע בישן, הינו שלקח את רות שפבר נבעלה, ודומה לישן, הינו אשתו שפבר מתה, ובזה שמע בחדש, שמיד נתעברה מביאה ראשונה.

העוסק בתורה גוזר והקב"ה מקיים

נד. נקראת רות במתן תורה לרמז שכל העוסק בתורה מגיע כחו [לכך] (על) שהוא גוזר והקב"ה עושה רצונו, דכתיב והנה הגאל עבר אשר דבר בעז וכו' ובארו חז"ל שאחורי תרעא הוה קאי [עמד מאחרי השער], אלא אפלו שיהיה בסוף העולם הקב"ה היה מטיסו כדי לעשות רצונו של צדיק כמאמר חז"ל. לכך נקראים ענינים אלו בזמן מתן תורה לומר הבט וראה כח הצדיקים על ידי התורה.

בלבל וגנז את השטן כמו במתן תורה

נה. פרשו רז"ל ודבריהם ז"ל ארכים, אך כללות הדברים הם, שגלגל ה' את זוג בעז עם רות בדרך זנות, ותרד הגר... ותשכב מרגלותו וכו' הכל נעשה בחכמה נפלאה כדי שיגנז השטן ולא יקטרג בחשבו אין דבר טוב יוצא מכאן ובין כך וכן נעשה הדבר שיצא משם מלך המשיח. שאם היו באים הדברים בסדרן בדרך התר, מתחלתו ועד סופו היה השטן מעכב בדבר.

כענין זה עשה הקב"ה במתן תורה שגנז את השטן במתן תורה עד שנתנה כמאמר חז"ל על הפסוק לפניו ילך דבר (חבקוק ג, ה) כדי שלא יעכב.

גם בא התורה מערבת במעשה העגל כדי שלא ימצא השטן מקום גם בצאתו מגניזתו אחר מתן תורה לקטרג שהרי רואה עושים העגל, וכיון שבלבלו בעשיית העגל כמאמר חז"ל שהראה להם דמות מטתו של משה וכו' ועל ידי כך יכל משה לבא עם התורה כי לא עלה למעלה לקטרג לעכב קבלת הלוחות כי אמר מה מועיל להם אעפ"י שיביאו הלוחות כבר הם חייבים כליה ובין כך וכך לקח הלוחות וכו'.

לכך נקראת רות במתן תורה, לומר - אל תתמה איך בא מעשה בעז עם רות בדרך זנות, כיון שיצא משם מלך המשיח דע שמאותו טעם שנתנה התורה בכל אותם בלבושים כמדבר, היה זוג בעז עם רות בכל אלו הבלבולים שהוא כדי לבלבל רעת השטן.

בעז מחיב את העשירים ורות את העניים

נו. דרשו חז"ל במסכת יומא הלל מחיב את העניים, יוסף את הרשעים, אלעזר בן חרסום את העשירים וכו'.

והנה גם מבעז ורות, יש ג"כ ללמד דבר זה, שהנה בעז עשיר וגדול הדור ועוסק בתורה הנה, וכפי שדשו רז"ל על הפסוק ויאכל בעז וישת וייטב לבו מלמד שעסק בתורה.

ועוד שנצח את יצרו כדדרשו חז"ל ג' נשבעו ליצורם וחד מניהו בעז.

גם מרות נלמד תשובה לעני ולרשע, שהרי בעניויתה מדקדקת

במצוות כמאמרם ז"ל במדרש 'כל העניות היו לוקטות מההזדמן אבל רות מקימה ב' שבילים לקט ג' אינן לקט ומניחתו'.

גם אעפ"י שהיתה יפה כלבנה ברה כחמה לא פגמה, וכמו ששבחה בעז היטבת חסדך האחרון מן הראשון לבלתי לכת אחרי הבחורים (רות ג, י).

לכך נקראת רות בזמן מתן תורה, ללמדך שאין אדם יכול לפטור עצמו מן התורה ומן המצוות בטענת עני ועשיר ויפה, הבט וראה מבעז ורות כמדבר.

ללמד הלכות גרים

נז. כיון דמרות נלמד הלכות גרים כדברי חז"ל, ראוי שתקרא בזמן מתן תורה, ללמדך שכל הגר הבא לקבל עליו על תורה צריך לבדקו כנעמי לרות.

חביבות הגרים

נח. ללמדך שחביבים גרים לפני הקב"ה כאלו מתחלה עמדו על הר סיני כישראל ולהראות על זה נקראת רות בזמן מתן תורה, וכן בחז"ל חביבים גרים לפני הקב"ה כיון שמתנסך על גבי המזבח.

לגרים שרש בתורה

נט. כתבו המקבילים שישראל הם בחינת אותיות התורה, והגרים הם בחינת התגין לכן נקראת רות שהיא גרה בזמן מתן תורה, ללמדך שיש לגרים שרש בתורה שהם בחינת תגין כמדבר.

ברתת ובזיע

ס. כיון שרות אותיות ורת מלשון רתת וזיע. לכך נקרא בזמן מתן תורה, ללמדך שילמד ברתת וזיע, כדרז"ל כל תלמיד שיושב בפני רבו ואין שפתותיו נוספות מר, תכונה, דכתיב שפתותיו שושנים אל תקרי שושנים אלא שושנים אל תקרי מר עבר אלא מר עובר.

להצדיק את הדין כנעמי

סא. שיראה אדם ויקח מוסר, ואל יאמר כיון שאני צדיק איך באו עלי יסורים, אלא יצדיק עליו את הדין כי עונתיו הטו אלה, שאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא.

הבט וראה את נעמי, אעפ"י שהיתה צדקת, נעימה במעשיה כמאמר חז"ל, כשבא עליה רעה הצדיקה עליה את הדין ואמרה: אל תקראנה לי נעמי כלומר אל תאמרו שאני נעימה

במעשׂי, כי בודאי צדיק הוא ה' ועונתי הטו אלה, קראן לי
מרא (רות א, כ), כי מרירות מעשׂי גרמו לי.
לכך נקראת בזמן מתן תורה, שאעפ"י שהיה אדם עוסק
בתורה תדיר, בבא עליו יסורין ח"ו, יתלה על מעשׂיו פנעמי,
כמדבר.

השכר לרשעים לטורדם

סב. נקראת רות בזמן מתן תורה, שלא יאמר האדם עיני
הרואות שאעפ"י שיפרש אדם מהתורה ומהמצות אינו מגיע
אליו מהרעה, אדרבא עושה ומצליח.
דע! שהקב"ה מצליחו לשלם איזה מצוה שבידו, לפי שאינו
מקפח שכר שום ברירה ואח"כ טורדו.
ראיה מערפה שהפכה ערף לחמותה ופרשה עצמה מדרכי
החיים והלכה והצליחה וילדה גבורים כגלית ואחיו דכתיב
ארבעת אלה ילדו להרפה (שמואל ב' כא, כב), וכל זה כדי
לשלם לה שכר מה שעשתה עם חמותה כמאחז"ל, ואחר כך
היא והם נטורדו מן העולם ונפלו בחרב.

להגדיל כבוד הגר

סג. נקראת רות בזמן מתן תורה, לומר לך אל יהיה הגר קל
בעיניך, שהרי ראוי היה שתנתן התורה על ידי רבי עקיבא
דאיתא מגרים, אלא שקדם משה כדדרשו רז"ל.

לקימה בשלמות

סד. יובן על פי הבאור בפסוק תורת ה' תמימה משיבת נפש
(תהלים יט, ח), פרוש: כיון שהיא תמימה צריך לקימה
בשלמות, זהו הטעם דמשיבת נפש האדם פעם אחר פעם
לעולם הזה אם חסר איזו מצוה, כדי שישלימנה.
ולרמז על זה, נקראת רות במתן תורה, שהרי מחלון שעבר
על התורה שנשא גויה נתגלגל בילד הנוול מרות, לתקן על
שעבר.
וזהו לדעתי פגנת הנשים באמרם ילד בן לנעמי (רות ד, יז)
דהינו מחלון כמדבר.

בכח לשון התורה

אפשר להבחין בטיב האדם
סה. נקראת רות בזמן מתן תורה, ללמדך כח התורה שעל ידי
לשונה אדם יכול להבחין בשמו של אדם אם טוב ואם רע
כרבי מאיר דהוה בדק בשמות.
הבט וראה בשם רות שנקראת כך על שיצא ממנה דוד שרוה
לקב"ה בשירות ותשבחות, ולעמיתה, כליון שנתחייב כליה,

מחלון שנמחל לו וכו' ולעניות דעתי [לשון המחבר] נקרא בעז
על שם, בו עוז ותושיה.

לפחד מהחטא

סו. נקראת רות בזמן מתן תורה, ללמדך כמה החטא גורם.
שכל מה שעתיד להיות בימות המשיח שהוא מרות - דהינו
חרות ממלאך המות וממלכיות זכו במתן תורה.
אלא שהחטא, הינו מעשה העגל, גרם שחזר שליטתם בעולם,
אם כן תזהרו מן החטא.

להיות בעולם הזה כמו גר

סז. ללמדך, אם ישים אדם בדעתו שהוא בעולם הזה כגר
נוטה ללון, יבא לעסק בתורה, ולרמז זה נקראת רות שהיא
גרה, בזמן מתן תורה.

הכל הבל חוץ מתורה

סח. ישים אדם נגד עיניו שכל קנייני עולם הזה הבל המה וכמו
שבא בן ילך כי אין בו קיום.
וראיה מעשׂרו וגדלתו של אלימלך שהיה אומר אלי תבא
מלכות, ועם כל זה בהבל הלך, וביאהו התבוננות זו שלא
לרדף אחר קנייני עולם הזה כי אם להוציא כל ימיו בעסק
התורה.

להשוות נשים צדקניות לצדיקים

סט. נקראת רות בזמן מתן תורה, ללמדך שמעלת הצדיקים
שעוסקים בתורה שוה למעלת נשים צדקניות, ואעפ"י שאינן
חייבות בעסק התורה.
וראיה מרות, שזכתה למה שזכתה להיותה אם של מלכות
בית דוד ואעפ"י שלא נתחייבה בעסק התורה.

למהר את הגאולה

ע. נקראת רות בעצרת זמן מתן תורה, לומר לך כל מה שאתה
עוסק בתורה לא תהיה פונתך כי אם למהר באת הגאולה
שיצא מרות, כדי שתסתלק שכינה מן הגלות, גם תכונן לריות
שכינה בעסק תורתך, לזכרון זה נקראת רות שהיא לשון כוסי
רויה.

טעמים למנהג אכילת מאכלי חלב בחג השבעות

א. כתב הרמ"א (סימן תצד סעיף ג) וזה לשונו: ונוהגין בכל מקום לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של שבועות, ונראה לי הטעם שהוא כמו שני תבשילין שלוקחין בליל פסח זכר לפסח וזכר לחגיגה, כן אוכלים מאכלי חלב ואחר כך מאכל בשר.

וצריכין להביא עמם שני לחם על השלחן שהוא במקום המזבח, ויש בה זכרון לשתי הלחם שהיו מקריבין ביום הבכורים.

ב. המגן אברהם אומר על פי מה שכתוב בזהר ששבעת השבועות של הספירה הם כמו שבעת הימים שאשה שנטמאה נטהרת מטמאתה, וכמו שפשאשה נטהרת מטמאתה דם טמאתה נטהר ונהפך לחלב, כך טהרתם של ישראל משלם בחג השבועות, כמו החלב שהיה לפני כן טמא וכעת הוא טהור.

ג. הקדוש רבי שמשון מאוסטרופולי זכותו תגן עלינו, מטעים על פי מה שאמרו חז"ל **במדרש רבה** במדבר (פ"א ח) שהר סיני נקרא הר גבנונים ככתוב **הר אלהים הר בשן הר גבנונים הר בשן** (תהלים סח, טז), על כן אוכלים מאכלי גבינה לזכר הר סיני שנתנה בו התורה.

ד. בעוללות אפרים (ח"ב עמוד כ) מביא מדורשי רשומות כי ראשי התבות של הפסוק **מנחה חדשה לה' בשבעתיכם** (במדבר כח, כו) הם **חל"ב**, ומכאן נהגו לאכול חלב בחג זה. ומונה שלש בחינות בטבע החלב וכדגמתו מצינו בתורה, ושלשתם נרמזו בשלשת התבות **חדשה לה' בשבעתיכם**.

א. כי החלב כל זמן שהתינוק יונק הוא מוצא בו טעם חדש, וכך גם אמרו חז"ל על התורה בכל פעם שלמד בה האדם מוצא בה טעם חדש, וזה רמז במילה **חדשה**.

ב. תכונת החלב שאינו משתמר בכלים יקרים אלא רק בכלים פשוטים, וכן התורה כמו החלב אינה מתקיימת בכלים יקרים אלא בשפלי הרוח והענוים שדעתם רק לה' ולא להתגאות לבני אדם, וזה נרמז במילה **לה'.**

ג. טבעו של החלב שגורם הוא שינה לאדם, כך גם התורה ממתיקה את שנתו של הלומד אותה, ככתוב **ושכבת וערבה שנתך** (משלי ג, כד), כי הלומד תורה הוא מסתפק במועט ואינו דואג ועל כן כאשר הוא ישן, שנתו ערבה עליו, מה שאין כן על העשיר שאינו עוסק בתורה אמר שלמה המלך **והשבע לעשיר אינו מניח לו לישון** (קהלת ה, יא), כי שוכב הוא על מטתו ודואג הוא להונו, כמאמר חז"ל באבות מרבה

נכסים מרבה דאגה. וזה רמז במילה - בשבועותיכם, כי תכונת המספר שבע הוא מנוחה, שבת - ביום השביעי, שמיטה - בשנה השביעית, יובל - אחרי שבע שמיטות, וכן שבועות - אחרי שבע שבתות, וכאשר מקבלים את התורה ואת עולה, סר ממנו על דרך ארץ - ומכאן מנוחתו מנוחה אמיתית.

ה. הבאר היטב כותב, כי אנו אוכלים בדוקא חלב ואחר כך בשר להראות שאנו לא כמו המלאכים שאכלו אצל אברהם אבינו בשר ואחר כך חלב, ובזכות זה נתנה התורה לישראל.

ונראה שכוונת הבאר היטב למה שכתוב במדרש **שוחר טוב** - בשעה שעלה משה למרום בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, מה עשה הקדוש ברוך הוא צר קלסתו פניו של משה כאברהם, אמר להם זהו שהייתם אצלו ואכלתם בשר בחלב (כמו שכתוב: **ויקח חמאה וחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניו והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו**) ועכשו אתם רוצים לפגוע בו, כך הכנסת אורחים שלכם? מיד נתרצו מלאכי השרת.

נמצא שעל ידי זה שנכשלו המלאכים באסור בשר בחלב נצח משה ונתנה לו התורה. לזכר זה אוכלים בחג מאכלי חלב בנוסף למאכלי בשר.

ו. המשנה ברורה מביא שני טעמים,

א. כי כשקבלו את כל התורה הכלולה בעשרת הדברות, הצרכו כדי לאכול לטרח טרחה מרבה, להתקין ספין לשחיטה, לנקר הבשר, להדיחו ולמלחו, וגם לבשלו בכלים חדשים, כי הקודמים שהיו להם נאסרו בגלל שבשלו בהם ביממה הקודמת בשר שפצת אסור להם, ולא מצאו מה לאכול על כן בחרו להם לפי שעה מאכלי חלב שאינם דורשים טרחה מרבה, ואנחנו עושים זכר לזה.

ב. בשם **הפל** בו מטעים המשנה ברורה, כי התורה נמשלה לחלב, ככתוב **דבש וחלב תחת לשונך**, ולפי טעם זה לא די באכילת מאכלי חלב בלבד אלא גם דבש.

ז. באשל אברהם (בוטשאטש) כתב טעם על פי מה שאמרו בגמרא הפל מודים דבעצרת בעינן לכם [פרוש, אין מחלקת בדבר ולפי כולם בחג השבועות יש מצוה על האדם לאכול ולהתענג בענג יום טוב, ואסור להתענות], באכילת מאכלי הבשר שהם כנגד הקרבנות זהו החלק של לה', ובאכילת מאכלי החלב אנו מראים את החלק של ההנאה של האכילה לשם שמחת יום טוב, וזה נתן להעשות רק במאכלי חלב אשר אין מקריבים מהם קרבנות.

טעמים למנהג אכילת מאכלי חלב בחג השבעות

ח. **החתם סופר** מטעים טעם לאכילת מאכלי חלב, כי עד מתן תורה היו ישראל נקראים "בני נח" אשר אסורים באבר מן החי, וחלב יש לו דין של אבר מן החי, ובמתן תורה התר לישראל לאכול חלב ואין זה נקרא לנו אבר מן החי, ולכן כדי להראות שביום זה התר לנו לאכול חלב, נוהגים באכילתם.

ט. בספר **מטעמים** מביא שח"ב עולה לגימטריא ארבעים, ואנו אוכלים מאכלי חלב בחג השבועות להזכיר בזה עלית משה לקבל הלוחות והיה בעליה ארבעים יום וארבעים לילה.

טעם נוסף מטעים **במטעמים**, כי החלב ומאכליו מחזקים את הגוף, ומפני שתורה מתשת כחו של אדם, על כן נהגו לאכול מאכלי חלב לחזק את הגוף לעבודת ה', על אף שהותש הכח מקבלת התורה.

י. מובא בשם ספר **ילקוט יצחק**, שיום ו' בסיון היה היום שבו נמשה משה מהאור והחזירו אותו על נשים מצריות ולא רצה לינק מהן כי פה שידבר עם השכינה לא רצה להטמא מהמצריות, עד שבאה אמו והניקתו, ולזכר כך אוכלים חלב ביום זה שהוא מתן תורה.

יא. בשם **השל"ה** מביאים כי נסמך בתורה הכתוב ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך - מצות הבאת בכורים, לפתוב לא תבשל גדי בחלב אמו - לאסור בשר בחלב, רמז לשבועות שהוא זמן הבאת הבכורים ואוכלים בו מאכלי חלב.

יג. **רבי שלמה שמאמה בספרו בגדי שש** (סימן תצד) כתב בזה הלשון: ואצלי הטעם ברור כי העקר הוא ללמד וללמד לאחרים, ויותר ממה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק לכן צריכין לאכול חלב ללמד דצריך ללמד וללמד. ועוד דבכל שנה יום שבועות עושה עצמו כאלו קבל התורה היום מחדש דלכן מקריבין מנחה חדשה לומר שיהיו בעיניך כחדשות ולא יחשב אדם עצמו כי כבר למד ושנה אלא כמו גמולי חלב.

יד. **בקבץ וילקט יוסף** (משנת עת"ר קונטרס יח סימן קפג) כתב **רבי יודא לייב הירשפלד זצ"ל** טעם נפלא ומחדש. בימי בית שני היה ופוח עם הצדוקים והביתוסים מתי לקבע את חג השבועות, הצדוקים והביתוסים בארו

באילנותם את מה שאמרה התורה וספרתם לכם ממחרת השבת, שהספירה תתחיל תמיד רק אחרי שבת. לעמתם דבקו חז"ל בדרשה שקבלו מסיני שממחרת השבת הכונה ממחרת יום טוב ראשון של פסח. לאחר שהחכמים נצחו את הצדוקים והביתוסים, קבעו חז"ל מנהג שבו יזכר לדורות שאין נוהגין את מנהג הצדוקים.

לפי הצדוקים, חג השבועות תמיד היה במוצאי שבת, כי כאשר מתחילים לספר במוצאי שבת, היום החמשים תמיד יהיה ביום ראשון.

אילו היה נקבע הדבר כפי צדוקים, לא היה אפשר לאכול ולשתות חלב בחג השבועות, כי חלב שנחלב בשבת גם על ידי נכרי, אסור באותו השבת ואם חל יום טוב במוצאי שבת הוא גם אסור ביום טוב.

ביום טוב אי אפשר גם כן לחלב באפן רגיל אלא רק לתוך הקדירה כשיש שם תבשיל והחלב בא לתקנו.

יוצא לפי זה שאם היו הצדוקים חס ושלום מנצחים, לא היו יכולים להנות בחג השבועות ממאכלי חלב, אלא אם כן נחלבו מיום שישי, והרי בזמנם לא היה החלב נשמר כל כך הרבה זמן.

לכן ראו חז"ל צרך לתקן מנהג שינציח את הנצחון על הצדוקים, כי כאשר ברב השנים חג השבועות יוצא בשאר ימות השבוע, אפשר לאכול ולשתות בקל חלב ומאכליו אבל הביתוסים והצדוקים אינם יכולים לאכול מאכלי חלב בחג השבועות שלהם לשיטתם, על כן במנהג זה אנו מראים ומגלים בברור שחג השבועות יכול להיות גם באמצע השבוע, וכל האוכל מאכלי חלב בחג השבועות הרי הוא כעורך מלחמה נגד הצדוקים והביתוסים וברכה בידו.

טעמים רבים נוספים נאמרו במנהג זה, והבאנו מעט מהם, ומה טעם הטעימו למנהג זה טעמים רבים כל כך? ללמדנו דוקא ביום זה, זמן מתן תורתנו, שאפילו מנהג שב ישראל יש עליו טעמים רבים, על אחת כמה וכמה כל מצוות התורה עשה ולא תעשה, טעמיהם רבים ונשגבים, כי תורתנו הקדושה ארכה מארץ מדה ורחבה מני ים (איוב יא, ט).

